

Черниш О.О.

студент,

Науковий керівник: Литвинова Н.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДІ
З ЧИСЛА ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ,
ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ,
У НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ**

У сучасних умовах розвитку України проблема соціально-педагогічної підтримки молоді із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є дуже актуальною. Відомо, що суспільство оцінюється відповідно до якості життя, яке воно забезпечує наймолодшим громадянам, адже головним джерелом прогресу будь-якого суспільства є діти, від яких залежить його майбутній розвиток. Тому держава бере на себе зобов'язання захищати їхні інтереси і права.

На державному рівні в Україні проблема забезпечення соціальних, культурних, освітніх потреб дітей, зокрема дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є складовою державних завдань з охорони дитинства. Цілою низкою юридичних документів, основні з яких – Конституція України, сімейний кодекс України, Закони України «Про охорону дитинства», визначено, що пріоритетним напрямом влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є сімейне виховання, а основними його формами – усиновлення, опіка (піклування), прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу [4, с. 123-125].

Відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [3], дитина-сирота – це дитина, в якій померли чи загинули батьки; діти, позбавлені батьківського піклування – діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України або в зоні проведення антитерористичної операції, та безпритульні діти.

Адаптаційні можливості дітей-сиріт обмежені, тому перехід до нових умов життя може призвести до різноманітних варіантів дезадаптованої поведінки, що пов'язана зі значними емоційними розладами, які формуються внаслідок різних видів депривації (материнської, рухової, сенсорної, психічної, емоційної, соціальної), навколишніх впливів та педагогічної занедбаності. Соціально-педагогічними умовами адаптації дитини є створення сімейного середовища, у якому є найбільш оптимальні умови для розвитку, навчання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [1, с. 132].

Усі особливості та потреби прийомної дитини мають бути вивчені соціальними працівниками під час складання оцінки потреб, що також спрямована на полегшення входження до нової сім'ї. Відповідно до того, звідки потрапила дитина, вони планують першочергові заходи та послуги, спрямовані і на дитину, і на батьків, які прописані в Плані соціального супроводження.

Сімейне виховання, безперечно, виступає пріоритетною формою опіки в Україні. У той же час збільшується кількість дітей, над якими немає можливості встановити опису або направити їх на усиновлення. Такі діти потрапляють до державних закладів: будинків дитини, дитячих будинків, шкіл-інтернатів [2, с. 57-61].

Недержавною організацією, в якій діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування мають можливість влаштуватися на довгострокову опіку в СОС-прийомні сім'ї та СОС-дитячі будинки сімейного типу є МБО «Благодійний фонд «СОС Дитячі містечка» Україна.

SOS Children's Villages є одною з найбільших міжнародних неурядових фондаций, яка успішно працює вже 67 років у 135 країнах світу, в тому числі й в Україні. Організація надає допомогу сотням тисяч дітей через альтернативні форми опіки, школи, оздоровчі центри, програми укріплення сім'ї та інші форми колективної роботи. SOS Children's Villages International має статус «Економічного та Соціального Радника ООН» по правах дитини.

З метою підготовки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у «СОС Дитячі містечка. Україна» у Луганській області до самостійного життя, їх активізації, формування відповідального ставлення до вирішення власних проблем, нами було розроблено програму «Самостійна молодь».

Послуги в програмі «Самостійна молодь» будуть надаватися з метою розвитку інтересів та реалізації здібностей молоді, підготовки їх до самостійного і незалежного життя.

Програма «Самостійна молодь» складається з трьох етапів роботи з дітьми та має таку структуру:

І етап: формування клубу взаємодії.

Мета: підвищення рівня взаємодії між дітьми-учасниками, розвиток комунікативних навичок, формування навичок співпраці у дітей.

Завдання: допомога в знайомстві учасників програми; організація зустрічей між учасниками; організація змістовного дозвілля дітей.

II етап: робота з дітьми щодо підвищення рівня готовності до самостійного життя.

Мета: підготовка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до самостійного життя.

Завдання: запровадження гри «Місто Майстрів»; проведення індивідуальної та групової роботи (інтерактивні лекції, індивідуальні бесіди); організація благодійних акцій (до Дня миру та Дня захисника України).

III етап: подальша підтримка учасників, аналіз результатів.

Мета: спостереження та підтримка дітей у випадку виникнення кризових ситуацій, аналіз ефективності програми та доцільності використання її у подальшій роботі.

Завдання: підтримка контактів з учасниками програми; організація зустрічей з учасниками; надання, за потребою, консультативної допомоги.

Участь у програмі взяли 7 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 14 до 18 років. I етап нашої роботи полягав у знайомстві учасників програми, подоланні психологічних, емоційних та мовленнєвих бар'єрів під час їхнього спілкування. Нами була організована зустріч учасників, де вони мали змогу познайомитися один з одним. З цією метою була проведена гра «Інтерв'ю», де діти мали якомога більше інформації дізнатися про свого товариша.

Після того, як мета була досягнута, підвищився рівень взаємодії між дітьми-учасниками та сформовано навичок співпраці у дітей нами було розпочато впровадження II етапу програми, який полягав у роботі з дітьми щодо підвищення рівня їх готовності до самостійного життя.

З метою розвитку умінь і навичок у різних сферах діяльності, розвитку навичок спілкування, розширення знань щодо правил догляду за власним здоров'ям, нами було запроваджено гру «Місто Майстрів», в якій діти мали можливість отримати певний титул Майстра: Майстер Журналістики; Майстер доброї справи; Майстер творчості; Майстер здоров'я. Для того, щоб отримати конкретний титул Майстра, дітям необхідно було виконати певний ряд завдань. Для кожного майстра було розроблено свій індивідуальний щоденник, в якому він мав можливість фіксувати виконані завдання, отриманні знання, фотографії зроблених справ та виробів. Окрім гри, нами було проведено інтерактивні лекції з метою підвищення комунікативних навичок дітей, формування морально-етичних норм та здатності до співчуття.

III етап нашої програми полягав у підведенні підсумків та подальшій підтримці учасників. Нами було проведено завершальну зустріч, де кожен учасник поділився враженнями, розповів про набуті знання та

навички. Також діти залишили один-одному контактні дані та підтримують взаємовідносини.

У результаті впровадження програми зріс рівень знань дітей про надання першої медичної допомоги, правила догляду за власним здоров'ям, здатність дітей до співчуття та розуміння інших. Учасники навчилися емоційно реагувати на переживання інших людей, уміти розділяти радість, співчувати горю, сумному настрою, побачили зв'язок між емоціями та поведінкою й переживаннями інших людей. Отже, вважаємо доцільним подальше проведення програми з підготовки дітей до самостійного життя «Самостійна молодь».

Список використаних джерел:

1. Артюх О.Р. Підготовка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до самостійного життя: методичні рекомендації / О.Р. Артюх, О.В Вакуленко, Н.М. Комарова. / К.: Просвіта, 2016. – 440 с.
2. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ / Л.М. Завацька. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 240 с.
3. Закон України Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
4. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С.Я. Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 552 с.